

НАЦІОНАЛЬНЕ
АГЕНТСТВО
КВАЛІФІКАЦІЙ

Національна
команда експертів
HERE Team Ukraine

ФОРМУЛЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

РАШКЕВИЧ Юрій Михайлович

доктор технічних наук, професор

Національне Агентство Кваліфікацій

Національна команда експертів із реформування вищої освіти України

Секторальні та галузеві рамки кваліфікацій

Початок робіт над СРК – 2007 р. в рамках TUNING

Сектор - поєднання суміжних галузей/дисциплін із достатньо порівняльними профілями освітніх програм.

1. Гуманітарні науки,
2. Творчі та виконавські дисципліни;
3. Інженерія;
4. Природничі науки;
5. Науки про здоров'я;
6. Соціальні науки.

Секторальні (галузеві) рамки кваліфікацій

Перші результати були досягнуті протягом 2008-2010 років, коли була розроблена СРК для сектора соціальних наук, який охоплював наступні предметні області: науки про бізнес, європейські студії, освіта, соціальна робота, право, психологія, міжнародні відносини.

Рамка охоплювала не тільки 5-8 рівні освіти за *EQF-LLL*, що відповідають вищій освіті, але й 3 та 4 рівні, як рівні доступу до вищої освіти.

Важливим результатом також стало напрацювання методики побудови секторальних рамок, яка із певними модифікаціями використовується і сьогодні.

Секторальні (галузеві) рамки кваліфікацій

Концептуальна особливість структури СРК - профіль сектора будується у вигляді основної характеристики профілю та додаткових вимірів (ознак), які деталізують основні аспекти виділеного сектора, і для яких формулюються вимоги до кожного із дескрипторів.

Опис профіля галузі:

1. Основна характеристика профілю відповідної галузі - короткий (2-5 слів) опис.
2. Додаткові виміри (6-8) - деталізація основних аспектів виділеної галузі, обов'язково включає професійний розвиток.

Приклад для сектора гуманітарних наук:

основна характеристика: Гуманізм в культурі та суспільстві,

додаткові виміри:

Людська істота,
Культури та суспільства,
Тексти та контексти,
Теорії та концепції,
Міждисциплінарність,
Комунікативність,
Ініціативність та креативність,
Професійний розвиток.

Tuning

Tuning
Educational
Structures
in Europe

Tuning
Sectoral
Framework
for Social
Sciences

Final Report
2008 - 2010

Tuning

Tuning
Educational
Structures
in Europe

Sectoral
Qualifications
Frameworks
for the
Creative and
Performing
Disciplines
and for the
Humanities

POLISH
QUALIFICATIONS
FRAMEWORK

Sectoral Qualification Frameworks

TOURISM

SPORT

BANKING

IT

TELECOMMUNICATIONS

CONSTRUCTION

Таксономія Блума

Бенджамін Блум (Benjamin Bloom) – 1956 р.

Таксономія в когнітивній сфері

1. Знання (Knowledge)
2. Розуміння (Comprehension)
3. Застосування (Application)
4. Аналіз (Analysis)
5. Синтез (Synthesis)
6. Оцінювання (Evaluation)

Таксономія Блума

Знання (Knowledge) – здатність запам'ятати або відтворити факти (терміни, конкретні факти, методи і процедури, основні поняття, правила і принципи тощо) без необхідності їх розуміння.

назвати, впорядкувати, зібрати, визначити, описати, знайти, перевірити, продублювати, помітити, скласти список, повторити, відтворити, показати, сказати, установити зв'язок

Приклади формулювань результатів навчання:

- Відтворити термінологію з генетики: гомозиготний, гетерозиготний, фенотип, генотип, гомологічна хромосомна пара та ін.
- Визначити етичні наслідки наукових досліджень та їх впровадження.
- Описати як і чому змінювалися закони і вплив цього процесу на суспільство.
- Скласти список критеріїв, які необхідно взяти до уваги при обстеженні пацієнтів, хворих на туберкульоз.
- Визначити, які види поведінки є непрофесійними у відношеннях клієнта та його довіреної особи.
- Описати процеси, які використовуються в інженерній практиці при підготовці проектного завдання для клієнта.

Розуміння (Comprehension) – здатність розуміти та інтерпретувати вивчене. Це означає вміння пояснити факти, правила, принципи; перетворити словесний матеріал в, наприклад, математичні вирази; прогнозувати майбутні наслідки на основі отриманих знань.

класифікувати, асоціювати з, змінити, прояснити, перетворити, побудувати, описати, обговорити, виділити, оцінити, пояснити, виразити, розширити, ідентифікувати, ілюструвати, інтерпретувати, зробити висновок, пояснити різницю між, розпізнати, передбачити, доповісти, вибрати, переглянути, перекласти, знайти рішення

Приклади формулювань результатів навчання:

- Пояснити різницю між цивільним та кримінальним правом.
- Ідентифікувати учасників та визначити цілі розвитку електронної торгівлі.
- Прогнозувати генотип клітин, які піддаються мейозу та мітозу.
- Пояснити соціальний, економічний та політичний вплив 1-ої Світової війни на післявоєнний світ.
- Класифікувати реакції на екзотермічні та ендотермічні.
- Виділити причини, які перешкоджали розвитку освітньої системи в Ірландії у 19 столітті.

Застосування (Application) – здатність використати вивчений матеріал в нових ситуаціях, наприклад, застосувати ідеї та концепції для розв’язання конкретних задач.

застосувати, змінити, обчислити, оцінити, вибрати, продемонструвати, розробити, виявити, завершити, знайти, ілюструвати, модифікувати, організувати, передбачити, підготувати, віднести до, планувати, вибрати, показати, перетворити, використати, окреслити

Приклади формулювань результатів навчання:

- Побудувати хронологію важливих подій в історії Австралії 19 століття.
- Застосовувати знання про інфекційний контроль при використанні обладнання для догляду за хворим.
- Вибрати та застосовувати складні техніки для аналізу ефективності енерговикористання в складних виробничих процесах.
- Корегувати інструкції у випадку дослідження невеликої виробничої фірми з метою покращення якості контролю виробництва.
- Показати як зміни в кримінальному праві вплинули на кількість ув'язнених в Шотландії в 19 ст.

Таксономія Блума

Аналіз (Analysis) – здатність розбивати інформацію на компоненти, розуміти їх взаємозв'язки та організаційну структуру, бачити помилки й огріхи в логіці міркувань, різницю між фактами і наслідками, оцінювати значимість даних.

упорядкувати, аналізувати, розділити на складові, обчислити, розділити на категорії, порівняти, класифікувати, поєднати, протиставити, критикувати, дискутувати, визначити, зробити висновок, вивести, виділити, розділити, оцінити, випробувати, експериментувати, ілюструвати, дослідити, співвіднести, тестувати

Приклади формулювань результатів навчання:

- Проаналізувати, чому суспільство криміналізує деякі види поведінки.
- Порівняти та співставити різні електронні бізнес-моделі.
- Дискутувати на тему економічних впливів та впливів на навколишнє середовище процесів перетворення енергії.
- Порівняти роботу молодого викладача та викладача з 20-річним викладацьким досвідом.
- Обчислити градієнт на карті в м, км, та у відсотках.

Синтез (Synthesis) – здатність поєднати частини разом, щоб одержати ціле з новою системною властивістю.

аргументувати, упорядкувати, поєднати, класифікувати, зібрати, скомпільювати, спроектувати, розробити, пояснити, встановити, сформулювати, узагальнити, інтегрувати, модифікувати, організувати, спланувати, запропонувати, реконструювати, установити зв'язок із, підсумувати

Приклади формулювань результатів навчання:

- Визначити і сформулювати проблеми, які безпосередньо стосуються сфери рішень енергетичного менеджменту.
- Знаходити рішення для складних задач раціонального використання енергії усно та в письмовій формі.
- Підсумувати причини та наслідки революцій в Росії за 1917 рік.
- Пов'язати зміни ентальпії з екзотермічними та ендотермічними реакціями.
- Розробити навчальну програму для пацієнтів.

Оцінювання (Evaluation) – здатність оцінювати важливість матеріалу для конкретної цілі.

оцінити, встановити, аргументувати, вибрати, поєднати, порівняти, зробити висновок, зіставити, критикувати, захищати, пояснити, рейтингувати, розсудити, виміряти, передбачити, рекомендувати, співвіднести до, узагальнити, ухвалити

Приклади формулювань результатів навчання:

- Узагальнити основний внесок Фарадея в області електромагнітної індукції.
- Передбачити вплив зміни температури на стан рівноваги на планеті.
- Дати оцінку ролі історичних постатей, які посприяли змінам в історії Ірландії.
- Порівняти маркетингові стратегії для різних електронних бізнес-моделей.
- Оцінити основні області, які сприяють здобуттю професійних знань досвідченими викладачами.

Формулювання програмних результатів навчання та РН окремих дисциплін

Структура результату навчання (1)

Результат навчання зазвичай включає 5 ключових компонент:

1. Основне дієслово (рекомендується використовувати словник дієслів таксономії Блума).
2. Тип результату навчання.
3. Тема або предмет навчання: галузь знань, професійна діяльність, здатність виконувати, або якась особлива навичка.
4. Стандарт/форма представлення РН.
5. Обсяг/контекст - відображення ширини, глибини та складності навчання

Приклад фахового результату навчання

[Студентом] продемонстроване знання європейської та світової хронології, особливо - в період з 1500 року, він здатен описати в синтетичних термінах основні підходи до вивчення європейських імперій, а також світової та глобальної історії.

Продемонструвати, описати	знання	європейської та світової хронології, особливо - в період з 1500 року	описати в синтетичних термінах	основні підходи до вивчення європейських імперій, а також світової та глобальної історії
Дієслово	Тип	Предмет	Стандарт	Обсяг/ Контекст

Структура результату навчання (2)

1. Використовуйте активне дієслово, щоб висловити те, що здобувачі повинні знати і бути в змозі зробити (наприклад, випускники можуть "описати", "реалізувати", "зробити висновки", "оцінювати", "планувати" ...).
2. Вкажіть на те, до чого (об'єкт, уміння) цей результат відноситься (наприклад, може пояснити "функції апаратних компонентів", "може представити дизайн вітальні від руки").
3. Вкажіть модальність, яка підтверджує досягнення результату навчання (наприклад, "подати огляд" матеріалів, найбільш часто використовуваних в електричній інженерії, "розробити науковий проект, застосувавши сучасні наукові методи" ...).

Приклад програмного РН (бакалаврська інженерна програма)

Студент буде здатен працювати ефективно одноосібно, у складі команди і в мультидисциплінарному оточенні, застосовуючи здатність до навчання впродовж життя

Студент Суб'єкт	Що робить? Активне дієслово	Для чого? Об'єкт	Як? Модальність
буде здатен	працювати	одноосібно, у складі команди, в мультидисциплі- нарному оточенні	ефективно, застосовуючи здатність до навчання впродовж життя

Приклад програмного РН (магістерська програма)

Студент буде здатен готувати праці із якісним викладом змісту робіт, які подаються до друку, робити доповіді на професійному рівні

Студент Суб'єкт	Що робить? Активне дієслово	Для чого? Об'єкт	Як? Модальність
буде здатен	готувати (писати), презентувати	праці, доповіді	професійний рівень, із якісним викладом змісту

Програмний результат навчання: *креативність*

Рівень	Програмний результат навчання
Бакалаврський	Виявлена здатність генерувати та поширювати нові ідеї, або генерувати інноваційні вирішення для відомих проблем або ситуацій.
Магістерський	Виявлена здатність генерувати оригінальні, якісно нові ідеї, які можуть бути однозначно та аргументовано сприйнятими як в знайомих, так і в незнайомих ситуаціях.
Освітньо-науковий	Виявлена здатність долучатися новими, практичними, прикладними та комплексними ідеями та розв'язками, що впливають на практичне виконання поставлених завдань.

Рекомендації щодо проектування та формулювання результатів навчання (CoRe-2)

- Починати опис результату навчання дієсловом дії, за яким іде об'єкт дієслова, а далі – фраза, яка формує контекст.
- Використовувати лише одне дієслово для опису одного результату навчання.
- Уникати складних речень, за необхідності використовуйте більше, ніж одне речення для зрозумілості.
- Переконайтесь, що результати навчання для навчальної дисципліни/модуля співвідносяться із загальними результатами освітньої програми.
- Результати навчання повинні бути видимими та вимірюваними, а також такими, яким можна дати оцінку.
- При написанні результатів навчання пам'ятайте про обмеження у часі, протягом якого повинні бути досягненні ці результати, оскільки завжди є небезпека того, що автор може проявити надмірну амбіційність при написанні; запитайте себе, чи реалістично досягти ці результати навчання за наявних часових та ресурсних обмежень.

Рекомендації щодо проектування та формулювання результатів навчання (CoRe 2)

- Оскільки ви працюєте над написанням результатів навчання, пам'ятайте про те, як ці результати будуть оцінені, а саме: як ви будете знати, що студент досяг цих результатів навчання? Якщо результати навчання є надто широкими, можуть виникнути труднощі при їх оцінюванні. І навпаки, якщо – занадто деталізованими, то перелік результатів навчання може бути надто довгим.
- Перед завершенням запитайте колег і, можливо, колишніх студентів, чи написані результати навчання є зрозумілими для них.
- При написанні результатів навчання для студентів другого та наступних курсів, намагайтесь уникнути перевантаження списку результатів навчання результатами, які взяті з нижніх рівнів таксономії Блума (наприклад, Знання та їх Розуміння в когнітивній сфері). Спробуйте поставити завдання студентам використати те, що вони вивчили, шляхом використанні результатів навчання, взятих з вищих категорій (наприклад, Застосування, Аналіз, Синтез та Оцінювання).

HERE team webpage: <http://www.erasmusplus.org.ua/erasmus/ka3-pidtrymka-reform/natsionalna-komanda-ekspertiv-here.html>

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!